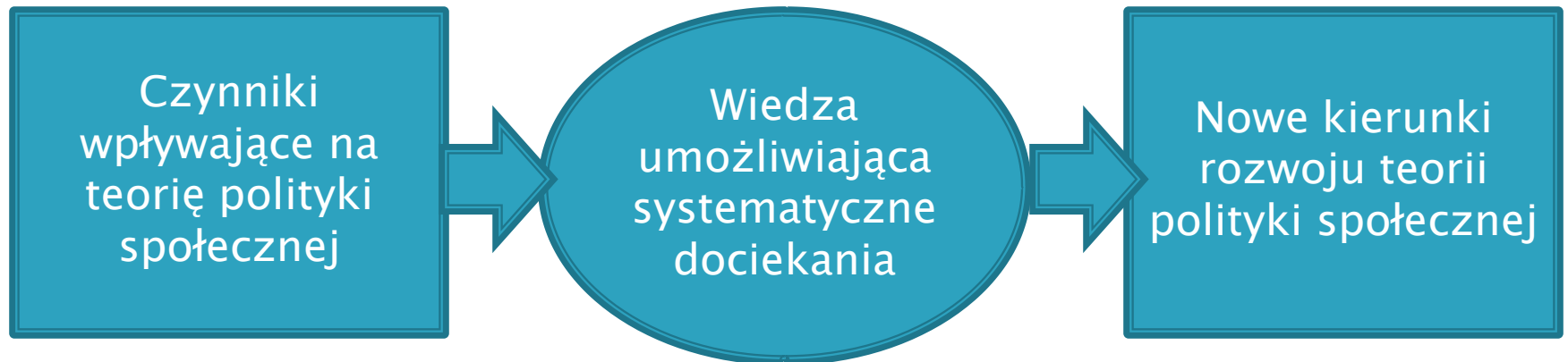

Przyszłość teorii polityki społecznej

W nowym wspaniałym świecie globalnego rynku, regionalnych federacji państw i lokalnego społeczeństwa obywatelskiego

Wizualizacja podejścia

Co ma wpływ na teorię PS?

- ▶ Reformy społeczne, nowe i śmiałe propozycje reform (przemiany praktyki)
- ▶ Nowe problemy i procesy społeczne (nowe wyzwania)
- ▶ Nowe teorie społeczeństwa, gospodarki, państwa, nauki, sprawiedliwości, wolności itd. (teorie wyższego rzędu)
- ▶ Rozwój teorii polityki społecznej w przeszłości (dotychczasowa wiedza umożliwiająca badania i sposoby jej generowania)

Nowe kierunki rozwoju TPS

- ▶ Odwrót od państwa i problemów poziomu życia – w kierunku wielopoziomowej wielosektorowości, więzi społecznych i jakości życia
- ▶ Odwrót od postideologicznego technokratyzmu – w kierunku odrodzenia teorii normatywnej i politycznej
- ▶ Odwrót od prostej socjografii statystycznej i werbalnej politykografii – w kierunku łączenia ewaluacji i ekonometrii oraz rozwoju metod jakościowych i mieszanych

Konkluzja – poza konsensusem

- ▶ Nie ma i nie było konsensusu w kwestiach
 - opisowych – wielość definicji polityki społecznej i *welfare state*, a także kwestii i problemów społecznych
 - eksplanacyjnych – wielość teorii wyjaśniających rozwój i reformy polityki społecznej
 - normatywnych – wielość uzasadnień i celów polityki społecznej
- ▶ **Wniosek – teoria polityki społecznej jest dynamicznym i otwartym na różnice projektem, który ma przyszłość!**

Przyszłość teorii polityki społecznej (TPS) – notatki do prezentacji

Perspektywa oświeceniowa i raczej modernistyczna: jakość teorii ma znaczenie dla jakości praktyki, poprawa w pierwszym przypadku przynosi (z opóźnieniem, w odpowiednich warunkach otoczenia itd.) poprawę w drugim. Kryteria jakości teorii i praktyki są odmienne – ideał metodologiczny decyduje o pierwszych, a o drugich – często sporne wartości.

Co to jest teoria PS – roboczy sens: wiedza, która umożliwia prowadzenie systematycznych dociekań naukowych, ewaluacyjnych i rekomendacyjnych; podział na rodzaje opisowa (umożliwia opis PS, dociekania definicyjne, operacjonalizacja, metodologia); eksplanacyjna (umożliwia wyjaśnienia PS, hipotezy i ich większe kompleksy) i normatywna (umożliwia ocenę PS, tworzenie i uzasadnianie zasad i wartości PS).

TPS ma swoje obszary zainteresowań (styk między moralnością, gospodarką i społeczeństwem), ma też swoje ideały metodologiczne (wielowarsztatowa wielodyscyplinarność w funkcjach diagnostycznych i ewaluacyjnych).

Co ma wpływ na TPS:

1) praktyka PS, np. reformy PS i nowe propozycje instytucjonalne;

Przykłady: reformy regionalizujące (wymiar społeczny międzynarodowych organizacji regionalnych), reformy organizacyjne decentralizujące i prywatyzujące (większa rola samorządów, biznesu i organizacji społecznych), reformy informatyzujące (powstawanie e-polityki społecznej). Nowe propozycje uzasadniane teoretycznie i wzbudzające debaty teoretyczne, np. powszechny dochód obywatelski (BIEN), zatrudnienie gwarantowane (CoFFEE), globalny fundusz emerytalny (R. Blackburn).

2) nowe problemy i procesy społeczne – „nowe wyzwania”

Przykłady: wzrost nierówności i wykluczenia, spadek płodności i starzenie się społeczeństw, bezrobocie i bierność zawodowa, praca nielegalna i niepewna, niestabilność małżeństw i rodzin, wzrost intensywności imigracji i emigracji, problemy ekologiczne, przemoc w domu i w instytucjach, indywidualizm i egoizm.

3) nowe prądy i nurty w teoriach wyższego rzędu

Przykłady: teorie społeczeństwa sieciowego, społeczeństwa opartego na wiedzy, społeczeństwa bez polityki czy postpolitycznego, społeczeństwa postmaterialistycznego, społeczeństwa wielokulturowego, społeczeństwa zatomizowanego, społeczeństwa obywatelskiego, społeczeństwa konsumpcyjnego czy zmakdonaldyzowanego; teorie końca kapitalizmu (w kierunku kooperacyjnego systemu gospodarczego) i różnorodności kapitalizmu, teoria rozwoju gospodarczego z uwzględnieniem znaczenia kultury, teoria rynku pracy i jego segmentacji, teoria przedsiębiorczości, nowy instytucjonalizm w ekonomii; teorie rządu w warunkach władzy rozproszonej (*governance*), nowego zarządzania publicznego, obywatelstwa; teoria u podstaw studiów kulturowych (polityka kulturowa i polityka kulturalna), teoria hegemonii ideologicznej i sztucznego konsensusu; teorie nowoczesności np. płynnej i sfragmentaryzowanej.

Teorie normatywne: teoria neoliberalna (m.in. Friedman, Hayek, Nozick) z libertariańskimi odnogami, teoria neolewicowa (m.in. Foucault, Habermas, Fraser), odnowienie teorii emancypacyjnych i antyopresyjnych w stosunku do grup nie tylko klasowych (np. kobiety, niepełnosprawni, imigranci), teoria sprawiedliwości i liberalizmu politycznego (Rawls), teoria komunitariańska (m.in. Etzioni, Putnam, Taylor), teoria praw człowieka.

Tu także charakterystyczne zwroty, np. zwrot kulturowy, zwrot lingwistyczny, zwrot argumentatywny w naukach społecznych i politycznych.

4) rozwój TPS w przeszłości (kierunki kiedyś zapoczątkowane i rozwijające się bądź wędnące).

Przykłady: definicje i koncepcje przedstawiające PS jako projekt socjaldemokratyczny lub jako narzędzie w rękach dowolnej władzy, teorie wyjaśniające powstanie i rozwój PS (np. teoria industrializacji i teoria mobilizacji ruchu robotniczego i ich krytyki), teorie wyjaśniające ograniczanie PS, dyskusje metodologiczne wokół diagnozy i ewaluacji oraz ich związków z rekomendowaniem.

Względnie nowe kierunki rozwoju teorii PS

=> **odwrót od zajmowania się tylko państwem i od zajmowania się tylko problemami poziomu życia i konsumpcji:** w kierunku więzi społecznych oraz organizacji ponadpaństwowych i podpaństwowych, wzrostu znaczenia przypisywanego polityce regionalnej, lokalnej czy nawet miejskiej lub wiejskiej, sektorów pozarządowych (socjalne organizacje społeczne, społeczna odpowiedzialność biznesu), a także rozmaitym formom koordynacji zdecentralizowanych polityk przez rynek, dialog, partnerstwa i sieci (wielopoziomowa wielosektorowość).

=> **odwrót od słabo uzasadnionej normatywnie technokratycznej PS:** w kierunku prób ożywienia socjaldemokratyzmu pod wpływem neoliberalnych i neolewicowych krytyk (m.in. trzecie drogi), radykalizacji myślenia emancypacyjnego i ekologicznego (m.in. idea zielonej polityki społecznej), odnowienia konserwatyzmu społecznego (chrześcijański demokratyzm, współczujący konserwatyzm).

=> **odwrót od prostej, statystycznej i werbalnej socjografii i politykografii:** w kierunku doskonalenia metod ilościowych na styku ewaluacji i ekonometrii (J. Heckman), rozwoju metod jakościowych oraz podejść mieszanych ilościowo-jakościowych, które najlepiej chyba odpowiadają ideałowi metodologicznemu teorii polityki społecznej.

Konkluzja

W konkluzji podkreślam, że w teorii polityki społecznej nie było konsensusu w sprawach opisowych, eksplanacyjnych i normatywnych, a więc jest to otwarty na różnice i dynamiczny projekt, który ma przyszłość. Niekoniecznie jest to stwierdzenie negujące potrzebę konsensusu wśród reformatorów polityki społecznej, z pewnością jest im on potrzebny m.in. po to, aby zdominować i zepchnąć krytyków na margines dyskursu, a także oddalić wątpliwości we własnym obozie. Nie sądzę jednak, by konsensus był do czegoś potrzebny w teorii, jej niekonsensualność uważam za przejaw jej zdrowia a nie choroby.

Dr Ryszard Szarfenberg
r.szarfenberg@uw.edu.pl
www.ips.uw.edu.pl/rszarf